

Norakoa

ULA IRURETAGOIENA

Veneziara itsasotik iritsi behar dela esan didate, gainontzeko irisbideak asebetarik daudelako. Maider Lopez artistak mendialdean egindako auto ilaren kolapso-irudia datorkit burura hau entzutean. Baita Venezia eusten duen lurrrak jendez gainezka egotearekin hiria hondoratzen denaren irudia ere, Titanic baten antzera, itsasoaren urak janda. Egoera larria izanik ere, hiriak jendea erakartzeko makinaria ez du gelditu. Ze ematen du udaldian hirien kolapsoa irudikatzea ez dela arazo, overbooking edo beteta kartela hirientzat ere balio duela, desiragarri bailitza. Hiria gainezka bisitatzea erakargarri geratzearren arrazoa aukeratuen lustrean sentitzeagatik izango da, baina gure garaiko oporren ezaugarri bat izatera iritsi da. Ikus Frantziako Tourrak gurean aurreikusten duena.

Veneziako hondoratzean laguntzeko, udako hilabeteetan Veneziako Arkitekterako Nazioarteko Bienalaren 18. edizioa egingo da, arkitektoak eta bestelakoentzat interes-foko bat dena. Aurten afrikar emakume batek antolatzen du erakusketa, Lesley Lokkok. Londres eta New Yorkeko irakasle izandakoa da eta nobela oparo idatzi ditu, baina Afrikaren aldeko aktibismoagatik fitxatu dute seguruenik. Edizio berria Etorkizunerako Laborategia izendatu du Lokkok, etorkizuna Afrikan dagoela baitio. Deskarbonizazioa eta dekolonialitatea etorkizunaren ardatz jarrita, afro-pentsamendua planetarentzat bereziki baliogarria izan daitekeela argudiatzen da, bietarako leku baita Afrika; bertara begiratzeko keinua egiten du komisariak. Etorkizuna eta Afrika lotzea erakargarria da oso, arkitekturaz gaindiko irudi gisa funtzionatzen du. Eta etorkizuna laborategia da, datorrenaren dimentsio eraldatzailea aurreikustea ezinezkoa delako, eta beraz, plangintzaren aroari laborategiarena datorkiola esan nahi da. Eta aro berrian, afrikarrek, 40 urtetik behar-koek eta emakumeek hitza hartu beharko dute, erakustaldian bezalaxe. Hiria beteko badugu, kontzientziarekin izan dadila. ●

ARTXIBOKO IRUDIA. DANI BLANCO / ARGIA CC BY SA

Jatorri atzerritarreko alkatea

GORKA PEÑAGARIKANO GOIKOETXEA

Titularrak harridura piztu dio irakurlari: "Jatorri palestinarreko emakumea izango da Bermeoko alkatea". Lehen begi kolpea gogorra izan da, tindu arrazistak bistara salto egingo balio gisa. Axola al du palestinarra izateak? *Betikoa* dela pentsatu du, Bermeen jaiotakoa balitz ez genukeela modu berean titulatu.

Pausoa atzera eman eta arnasa hartutakoan, "poza" akaso ez, baina lasaitu apurra suposatu dio Ziburuko Azokan entzundako iruzkin batekin gogoratzeak. Liburu-argitaletxeetako editoreekin egindako mahai-inguruan, aipatu zen eskal literaturan zein presentzia urria duten Euskal Herrian jaio ez baina euskal gizartearen parte diren idazleek, nola euskal literatura euskaraz idazten den, euskara jatorrean tindatzen den eta euskalgintzarekiko gutxieneko atxikimendu bat dutenek egin dezaketen soilik. Gizartea aldatzen ari dela aipatu zen, eta zenbait aldaketa hainbat borroken ondorio direla, emakumeek sorkuntza artistikoan duten parte-hartze handiagoa kasu. "Motel aurrera doan" zerbait dela esan arren, bazterrean daudenek bazterrean diraute oraindik.

Kargu publikoekin ere antzerako zerbait gertatzen da, nahiz instituzioek haien buruei aitortu haien funtzioa dela "herria eta herritarrak ordezkatzeko". Ordezkatzen dituzten ala ez, galdera ikur potolo batekin figura genezake; dena den, bistakoa da, kargu publikoak eta soldata potoloek jarraitzen dutela izaten zuriatzen, bereziki gizonentzat, baina oro har bertan jaiotakoentzat. Adibide bat: Eusko Legebiltzarrean, 75 politikarietatik ez dago inor azal zurikoa ez dena.

Jaiotzez Euskal Herriaz gaindikoak diren denak zaku berean sartzeko asmorik gabe, errepara datuei: 2000. urtean, Hego Euskal Herriko populazioaren %2 ere ez zen Espainiako Estatutik kanpo jaioa; 2022ko datuak hartuta, portzentajea %11 pasatxo da. Zifretan, lau lurraldetan, 250.000 herritar baino gehiago dira jaiotzetik ez dutenak Espainiako Estatuko nazionalitatea.

Inmigrazioaren aurka mintzo ginen lehen, esplizituago bederen. Jabetu ginen gero norberaren etorkizuneko pentsioa ordaintzeko populazio gaztea beharko dugula, eta isildu genituen marmarrak. Normalizatzeko eta planteatzeko ditugu hainbat kontu; egungo eszena publikoa ez da gizartearen isla. ●